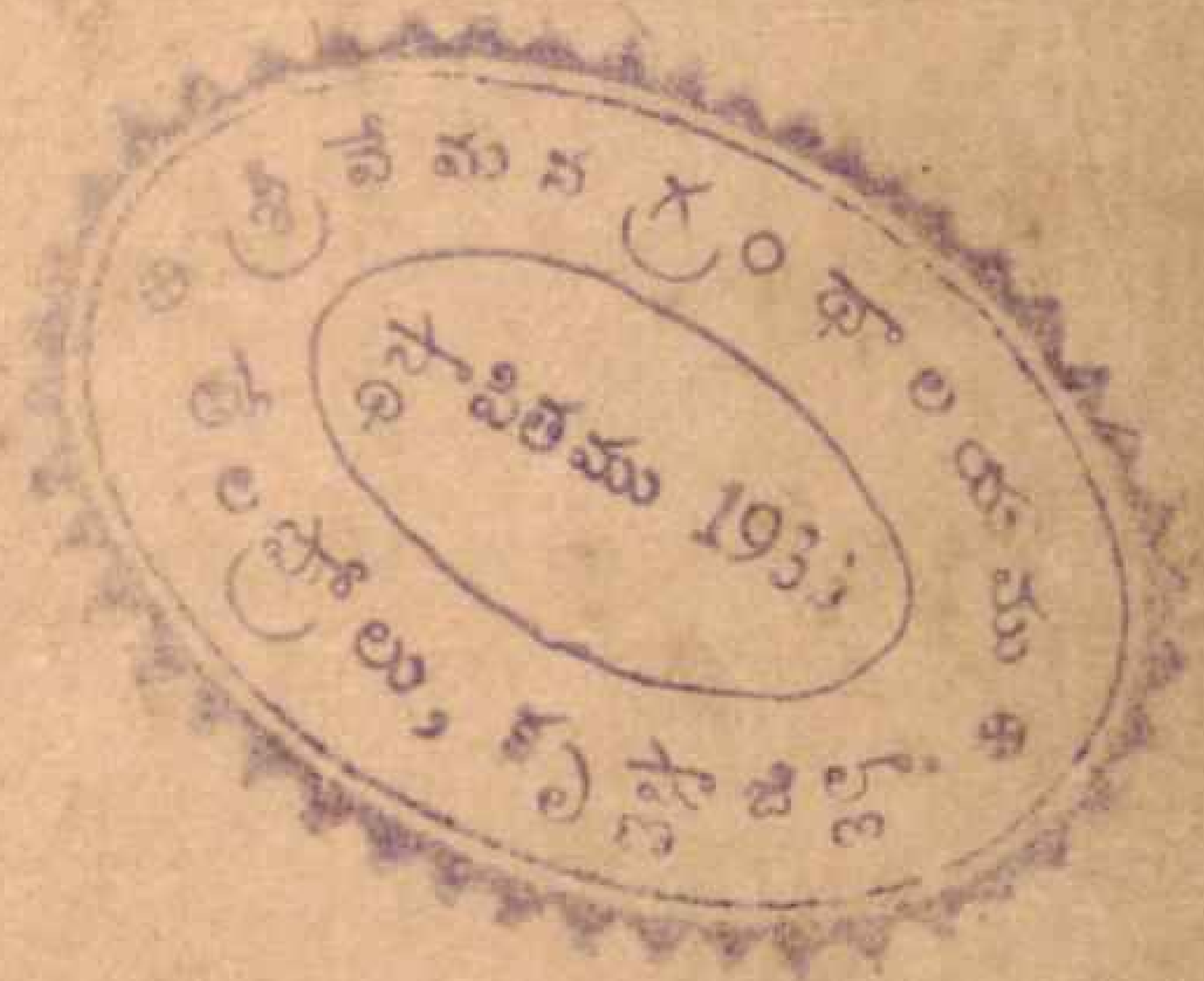
ఊహాగానము

ఇయ్యది

అబ్బూరి రామకృష్ణరావుచే

రచియింపఁబడి ప్రకటింపఁబడినది

ఆంధ్రపత్రికా ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రితము

—

చెన్నపట్టణము

౧౯౧౮

 వెల ౦-౧౦-౦

మల్లికాంబ

రసవంతమగు నూతన ఖండకావ్యము
'విభాతగీతి' 'అనఁటితోఁట' మొదలగు
మనోహర పద్యములు కలవు

వెల నాల్గు అణాలు

Printed Through the Publishing Agents
H. V. Krishna & Co., Madras.

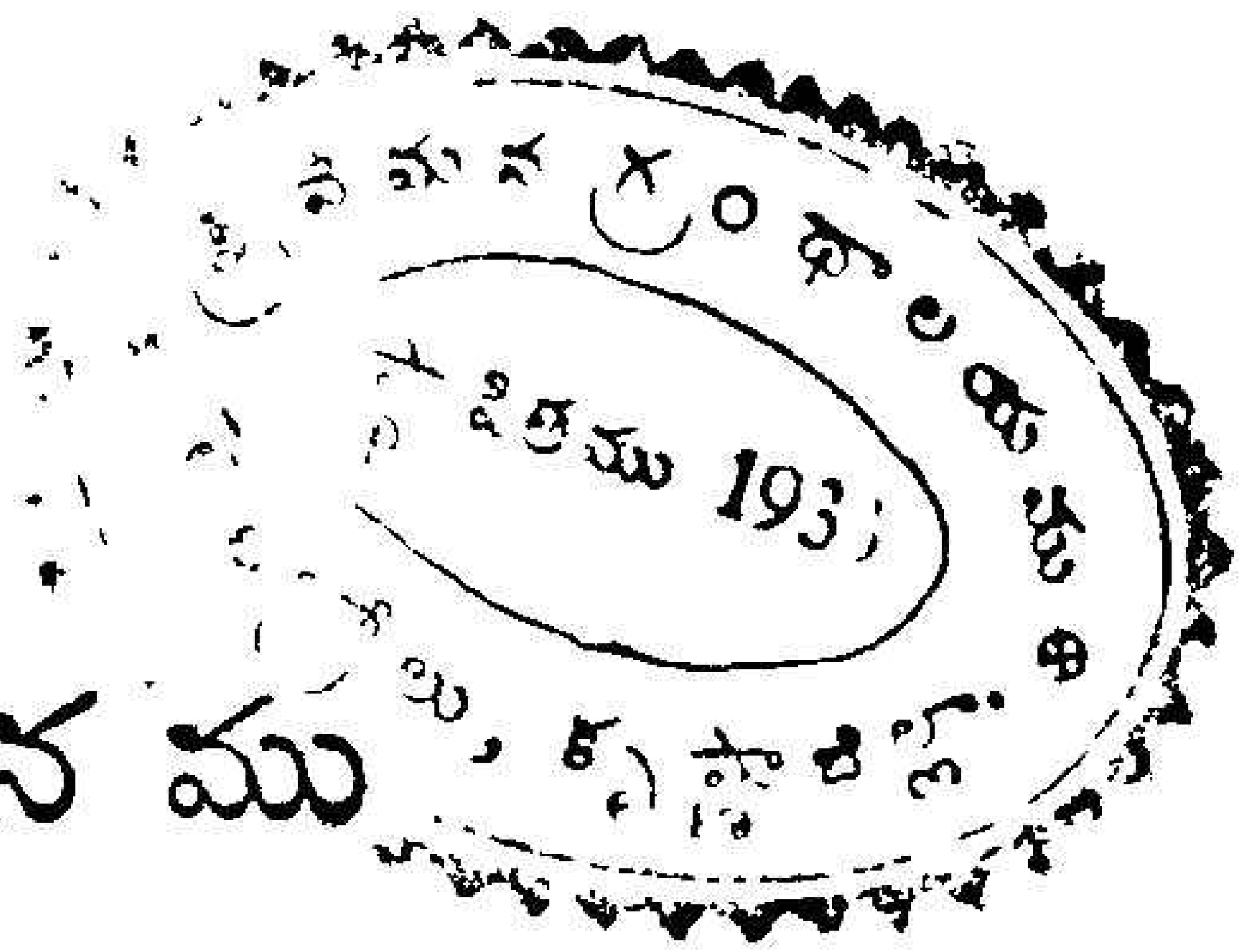
విషయసూచిక

పీఠిక

ఇందలి పద్యములు చాలవఱకు రెండు సంవత్సరముల ప్రాయముఁ గలవి. పద్యనామములు చోటుచాలక కొన్ని చోట్లను, అంతట నొకేరీతి నుండుటకై తక్కిన చోట్లను తీసి వేయఁబడినవి. విదితఛందోనియమముల నతిక్రమించిన పద్యముల నిందు చాలకొద్దిగ ప్రచురించుచున్నాను. ఈ గ్రంథస్థ కవిత్వమంతయు ప్రత్యేకశిక్షావిధానమునఁ జేరి యుండుటయే, దీనికిఁ గారణము. కాని యీ యల్పసంఖ్య యిటువంటి పద్యముల విలక్షణసార్థకతను నిరూపింపఁగలుగు నని కాదు. ఇందుఁ గల ప్రమాదములను విజ్ఞుల యుదారపరిశీలనమునకే వదలుచున్నాను.

కాళయుక్తి సం॥ ఆశ్వీజ శుద్ధ
ఏకాదశి, బుధవారము.
కలకత్తా.

గ్రంథకర్త

ఊహాగానము

పూజాశీర్షములు

౧

పూజాశీర్షము లేరుకొంటివి
పోయివచ్చెదో? జవ్వని!
తేజోనిలీన దృగంచలమ్ముల
తేలిచూచెద వెవ్వని?

౨

ఆనందవస్త్రము లే కుమారుం
డల్లు తెల్లగ నల్లగా?
ధ్యానంపుహైందవగీతి నెవ్వం
డల్లునల్లగ తెల్లగా?

3

ఆలింపు పాడెద నాంధ్రకోమలి!
యార్ద్రహైందవగీతులన్
పాలింతు నెల్లెడ భావపుష్పిత
నవ్యశయ్యారీతులన్

సాధుగీతి

౧

లతాం తార్ద్రరాగమ్ములం బాడు తేటుల్
వసంతమ్ము కాంతిప్రవాహమ్ము లందున్
నిసర్గాత్త శోభావినీతిం బ్రియమ్మై
కను ల్గట్టుచందానఁ గాన్పించు పూవుల్
కనుంగొన్నచో వేడికన్నీళ్లు రాలున్
అలంకారముల్లేని యాపూల ముగ్ధో
క్తులన్ లీనమైపోయెదో సాధుగీతీ!

౨

కవిప్రేమ పుష్పింపఁగాఁజేయు కృష్ణా
స్రవంతీతరంగాంతరంగమ్ముఁ జూడన్
హాతస్వాంతమై దీనమై తీరభూమిన్
వెతల్విప్పి వాపోవ వీక్షించు కన్యా
మణీ శోకమూర్తి శ్రమల్గన్న రాగా
రుణమ్మైన చింతాఝరుల్ వాఱు నాత్మన్
అలంకారముల్లేని యాకన్నె శీతా
ర్తులన్ లీనమైపోయెదో సాధుగీతీ!

ప్రణయశాంతి

రాలిపడియున్న దానిమ్మ పూలతోను
లోలయుచోటుల సాంధ్యవాయువులలోన
కనఁబడని భావముల సువాసనలకొఱకు
వినయమున బాల్యదృష్టి నిల్పితి నొకింత—
ప్రణయవతి! ప్రేమమునకు పారమ్ము లేదు.

నీవుపాడిన కృష్ణవేణీస్తవమ్ము
హృదయపదమున నొకసెలయేఱువోలె
చల్లనగు తుంపురులు వెదఁజల్లువేళ
పలుకరానిగీతిక కలకల మొనర్చు—
ప్రణయవతి! ప్రేమశాంతి కే భంగమగునొ?

ఎడఁబాటు

లక్ష్మణా! చూడు మేలకిలతలు పూనె
వాసనల నిండుకొను మాధవీసుమములు
సీతకన్నులువ్రాలె విచ్చె నొకకొంత
వేదనలు విచ్చె నా మనోవీథియందు.

లేతసూర్యుని చిఱుతచీలికలఁబోలు
పంకజమ్ముల వెలుఁగు పంపాసరస్సు
మోహనవసంతు కే ప్రమోదమునకు
పూలనవ్వులఁ గురియు భూపుత్రి నేఁడు.

అడవి తా నేలలందు నెన్నఁడును దిరిగి
యలసియెఱుఁగని యతివిన యార్ద్రచిత్త
జానకి యొనర్చు సాంగత్యసౌఖ్యమునకు
తలఁపు లేకాగ్రతావృత్తిఁ గలసిపోయె.

భవతి! భిక్షాందేహి!!

నోటినిండ భుజింపఁగ నోఁచికొనము
ఉదయగీతుల పాడ నోపెదము కాని
కన్నతల్లుల ప్రేమమార్గమ్ముఁ గనము
లలితగతి వీణవాయింపఁగలము గాని
తొడిమ లెడసేయఁగా రాలిపడిన పూల
వలపులేవి? భిక్షాందేహి భవతి! భవతి!

స్వాదుకృష్ణానదీజలస్నానములను
పులకలొలయఁగ వినయాంజలుల ఘటించి
నవ్యగీతాశుభాధ్యయనమ్ముఁ జేయు
సోదర కుమారకు లెదురు సూచుచుంద్రు
తడవు సేయక మాతృవాత్సల్య మింత
తిరుగుబిడ్డల కిమ్మింక మరలియరుగ —
వలయుఁ దల్లి! భిక్షాందేహి భవతి! భవతి!

తిక్కనసోమయాజి

౧

పూజాతిసాంద్రకర్పూరమ్ము లందు
ప్రాజ్ఞదీ పాథోలవమ్ముల యందు
మడగు సన్ననిపాట
పొడుచు వెన్నెల తేట
కలవు తిక్కనపల్కు తెలుఁగుపల్కులకు.

౨

లోలమృద్వీకాగుళుచ్ఛమాధురియు
నవపుష్యరాగసుందరపటిష్ఠతయు
అలరు మల్లియపువ్వు
నందు పిన్ననినవ్వు
కలవు తిక్కన పల్కు తెలుఁగుపల్కులకు.

3

కృష్ణవేణీ తరంగిణి నున్న ఝరియు
తుంగభద్రా సరిత్తున నూగు హేల
ధవళగోవ్రాతము
నవ నవనీతము
కలవు తిక్కన పల్కు తెలుఁగుపల్కులకు.

లజ్జామనోహర లావణ్యమూర్తి
తేజోరుణాక్షి సందీప్త పాంచాలి
కనుల క్రొమ్మెఱుపులు
కనుబొమ విఱుపులు
కలవు తిక్కన పల్కు తెలుఁగుపల్కులకు.

స్వచ్ఛంద ప్రయాణము

దివ్యయువతుల సంభాషణ

సానుమతి:—

విడివడు టోర్వఁజాలని నవీనమనః ప్రణయమ్ములట్లు త్రో
పుడుల పరస్పర ప్రణయ మోహానవహా నలలం దడంగి వి
చ్చెడు కమలమ్మువోలె నదె చేరువఁదోఁచెడు నేలఁజూడుమ
ప్పుడమి విశుద్ధులౌ భరతపుత్రులఁ గాంచిన తల్లి నెచ్చెలీ!

వాడని పారిజాత సుమవల్లరులం దగిలించికొన్న మీ
వాడల నాకవీథికలు వాడినపూవులవోలె శోభలఁ
వీడవె, భారతీయపృథివీస్థలినంతయుఁ బ్రాఁకి నేఁడు తూ
గాడు వసంతరోచిరుదయమ్ముల మిన్నులఁబాడఁ గోకిలల్?

వీచీవాదములందు రాగములు పుష్పింపంగ స్వచ్ఛంద శో
భాచిహ్నంబులు వింతలైనయననిర్వాణమ్మునందించుచున్
లేచెన్ మంటలవోలె నెల్లెడల; పల్లీపట్టణమ్ముల్ ప్రబో
ధాచిత్యమ్ముల వెల్వరించెడు సపర్యల్ చూడుమాయుష్మతీ!

మధుకరిక:—

జాహ్నవీసేచనమున స్వచ్ఛమ్ములైన
జీవనముల, హిమాలయ శిఖరినీడఁ
గడపు నా నాగరకుల కేర్పడవె యెట్టి
పావనము లగు జాతీయబాంధవములు!

ఏ నిబిడాటవీస్థలుల, నే గుహలందు నెఱుంగరాని యే
మానుల పర్ణశాలల నిమంత్రితమై యెట దాగియుండెనో
యీనవకావ్యశోభ? పాలియించిన స్వేచ్ఛల కేడ్చువాహిను
లీనులకింపుఁ గాఁగ వినిపింపఁగ పాటల నెప్డునేర్చెనో?

సానుమతి:—

భానుఁడుపుట్టి యస్తగిరిపై నిమురించె, సుధాకరుండు మం
దానిలుఁ బాలవెన్నెలలయం దడగించి చనెన్; గభీర గం
గానది శీతగర్భమున గానమువోలె నడంగియుండె వి
జ్ఞానము లోకమందు, గగనప్రభ లేదనొ డాగె మబ్బులన్.
పూయనిపూవులం దడఁగు పుష్పాడిరీతిని, సందెచీఁకటుల్
మూయనివేళ శ్యామల నభోమణియుందలి కానరాని తా

రాయువదీప్తులట్టులు సరస్వతి మిన్నకయుండె, నంత కా
లాయతిచించుకొంచుకవితార్ద్రములై చనుదెంచెగీతముల్.

ఆనందమ్మున నైక్యమై యపుడు బృందారణ్య మల్లాడె; వి
జ్ఞాన మ్మెల్లెడ నల్లువెట్టుటకునై చైతన్యవిద్యాపతుల్
గానమ్ము ల్వెదఁజల్లి, రాధునిక గంగాతీరసంవాసు లే
యే నోముల్ప్రచరించియుందురొకో దేవీ!యీశుభప్రాప్తికై.

వీరవ్రతకంకణు లని
వారులు గీతాకుమారవరు లీశ్వరు లీ
భారతపుత్రకులే, హిం
దూ రమ తలఁదాల్పఁదగు మణులు నయవేత్తల్.

చేసినరాజకృత్యములు సింధునదీతటులందు నెన్నఁడో
మాసియు నేఁటికిన్ స్మరణమాత్రన సంగరలక్ష్మికందఱన్
దోసిళులొగ్గఁజేయు కొలదుల్గల; వా విజయప్రబోధ వి
ద్యాసుతులున్న వాసములునల్లవివో! హిమవంతుచేరువన్.

నర్మదాశుభ్రవీచికణమ్ములందు
నిండియుండు స్వేచ్ఛాపురంధ్రీమతల్లి
ఋషులనోటఁ బాడిన స్వమాతృస్తవములు
గాలి నడగిన కోకిల గాన మట్లు.

ఈ విమలప్రదేశమున నెందఱు పాడఁగలేదు లోకలీ
లావిదులై ప్రబోధసరళమ్ముగ పాటల, జన్మభూమికిన్

సేవకులై మతెందఱు రచింపఁగ లే రెదిరింపరాని తే
జోవిభవమ్ముచే ప్రజల నొప్పులయం దనురాగబంధముల్.
అల్లదె! యాంధ్రభూమి! సమరావనులన్ జయశంఖ మొత్తురా
త్తల్లజులందుఁ గల్గిన స్వతంత్రులు వ్రాయెడు నేల; శేముషీ
పల్లవితమ్ములౌ సరళభావములందొక క్రొత్తరీతిగా
నల్లిన సీమ భారత మహా హవమందలి జీవగీతులన్.

చదువు లాధారమైన తేజమ్ముతోడ
పౌరుష మ్మూతమైన విద్వత్తుతోడ
సాహితీస్నేహితు లగు రాజప్రముఖుల
సంతతికసాధ్య మనెడు విచార మేల?

మధుకరిక :—

వెదురుల వేడియూరుపులు పిట్టలొనర్చుకుహూరవమ్ములన్
గదసి మహానిలమ్మున నొకానొక మేళననొంది యేకమై
పొదలెడు నస్ఫుటారవము వోలె క్రమమ్ముగఁ బ్రాకు నీమహా
భ్యుదయము లావరించి విభూతి యనన్యమనోజ్ఞ మంగనా!

సానుమతి :—

పూచియుపూవకున్న సుమముల్ సుడిగాడ్పులవిచ్చుపోల్కి—
స్వే, చ్ఛాచలనమ్ములందు నవశమ్మగు లేతమనమ్ముతోడ
చె, ల్లాచెదరైన సాధనములన్ దమకమ్మున చక్కఁ బెట్టుకోఁ
జూ చెదరిప్డు పోయినయశోవిమలాంకములాసఁ జేయుచున్.

వెన్నెలలురాలు నడుగు మోపినక్షణంబ
నయనముల విషాదమునకు నవ్వులొలయు
నామె చనుదెంచె నుదయలక్ష్మిమతల్లి
పూలపేటిక కుడిభుజమ్మునఁ దవిల్చి.

కాపుపాట

ప్రేయసి! లేచిరమ్మ, చివురించినమావులక్రింద శీతల
చ్ఛాయలలోన యౌవనవసంతశుభోదయమయ్యె నవ్వుచున్
చేయికిఁ జేయిఁ జేర్చి పెఱచింతనలన్ మఱపించు రాగముల్
దీయుచు వాసనల్పరిమళించెడుచోటులయందు బోవఁగన్.

వ్రాలినసంజల న్మరలివచ్చెడు గోవులఁ బాలు తీయఁగాఁ
దోలెడుదాక, త్రాడులును దుత్తలు నావలఁబెట్టి సిగ్గులన్
సోలెడుచిన్నదాన! యెటుచూచిన నెవ్వరులేనిచోట ను
య్యాలలనెక్కి యూఁగ మనసయ్యెడు నీవును నేను వేడుకన్.

పాడుటకొప్ప వేని పడవల్నడిపించెడు యేటిత్రోవలే
చూడగవద్దు, లేతమనసుల్ తడిసేసెడు చెట్లచాటునన్
గూడినమేనులానుకొన కొమ్మలకాడులు వ్రాలె నొక్కమా
టాడకఁ గూరుచుండ మనువైన పొలమ్ముల గట్టు నీడలన్.

అరవిందఘోషు

కొండలదండ శోభకనుగో నిలువంబడి శ్రావణాంబువుల్
నిండఁగఁ బొంగి బిట్టఱచు నిర్ఝరిణీశ్రియదూర్మి కింకిణీ

తాండవము ల్వినంబడువిధమ్మున నోయరవింద! వింటి నె
న్నండొ భవద్గభీరకవనమ్మది నేఁడును క్రొత్తఁ గొల్పెడిన్.

గుమ్మడిపూవు తేనియలకున్ సరిపోవును నీదుధోరణుల్
జిమ్మెడుమాధురుల్; రసనిషేవణము ల్తుదినొందువేళ నా
క్కుమ్మడి నీకడిందిపలుకుల్ వినిపించెద; వంత పూవుచం
దమ్మున విచ్చు జన్మ మరణక్షుభితాధిక జీవితావధుల్.

పాడయి రాయచూరువిభవమ్ముల నిల్చినజీర్ణభిత్తికల్, పాడు
నుదాత్తపూర్వకథలన్వలె, నీయెలజవ్వనమ్ము సం, పీడల
నొందియున్, హృదయవృత్తశుభాశలుభగ్న మయ్యుపో,
నాడవ యిందియాజననియం దభిమాన మనోవిచారముల్.

అప్రాప్త మనోహారికి

ఓ నవనీతకోమలవయోరుచిరాంగియనుగ్రహింపు ప్రే
మానుమితాస్మదీయవచనావళులన్; భవదార్ద్రరాగస
న్మానితుఁడైన యీకవికుమారునిపల్కులు నీమనోజ్ఞనే
త్రానుగతాచ్ఛశోభనము లందుకొనం దలయెత్త వేనియున్.

చీఁకటిదారులందు వికసించినవెన్నెలవోలె, తీవ్ర బా
ధాకులులైనవారలు సుధాసరసిన్ గొనుస్నానమట్లు శ్యా
మాకృతిఁదాల్చి నాదుహృదయమ్ముననిల్చినదివ్యరాజ్ఞి! నా
కై కరుణించి నీతనువికాసము నింపుము నామనమ్మునన్.

మోమునమోముఁజేర్చి నిను ముద్దిడుకోరిక లేదు; నీమవ
క్షోమృదుశయ్యపైని శిరసున్ గెడవాలిచి, ప్రేలుమల్లికా
దామసువాసనామధురత ల్వరికింపఁగఁ గాంక్ష లేదు; నా
ప్రేమకు దారిఁ జూపఁగ వరించితి నాయలరించునెచ్చెలీ !

మ్లానమతిన్ దృగంచలములన్ దొలకాడెడునీమనోజ్ఞతల్
లోననడంగు నశ్రువులలోఁదడుపన్ దలపెట్టఁబోక వై
జ్ఞానికసాధుభాషణములం దనియింపుము నన్ను; నామదిన్
లీనవుకమ్ము; న న్గవుఁగిలింపుము నీకమనీయశోభ చే.

మహాకవి తిక్కన

కవికులపుత్రు లేయెడల గానము సేతురొ కాని, నేఁడు కై
తవకవితాప్రసూనముల తావులె మమ్ముల నావరించు; మా
ర్దవ మడుగంటియున్న కవితాలతకృత్రిమశోభచూచి చూ
చి విసుగువచ్చు నీవలెస్సృజించు నుదాత్తమనమ్ము లేమిచేన్

నీ మహనీయగాన రమణీయత వీనులఁ గ్రోలి, పూతకృ
ష్ణామలతోయమందలి ప్రశాంతపురాగము లాలకించి, బా
ధామలినమ్ములౌ బడుఁగు దల్లులవృత్తము లెల్లఁగాంచి, యే
సీమల నెవ్వరేని వెలిసేయరుగా కవితామృదూక్తులన్!

రాచకులమ్ము ప్రల్లదపు రాగముల న్జపియింపనేర్చె, లో
కాచరణమ్ములన్ సరళమై ప్రవహించెడు జీవవాహినీ

వీచికలం దడంగిన నవీనమనోజ్ఞత లెల్లఁ జూడఁగా
నోఁచని శుష్కమానవమనోగతులన్ గవిత ల్వరించునే?

నీకవితాప్రపంచమున నిల్చి దిశ ల్పరికింప, విస్మయ
వ్యాకులలీల నామది స్వభావమనోహరసస్యసంపదం
జేకొని వెల్గుపర్వతపు సీమలు నిల్చినయట్లు దోఁచు, వీ
ణాకలనాదముల్ రణరణన్మధురంబుగ సందడింపఁగన్.

నీలా వెన్నఁడొ చెల్లి పోయె; నయినన్ నిత్యోదయంబందు శో
భాలీనమ్మగు బాలభూమి; ఋతువుల్ ప్రాపించు; కల్యాణరా
గాలాపమ్ముల సత్కవీశ్వరులు సేయంజూతు; రెట్లైనఁ బ్రా
చీలాలిత్యములందునే చరమరోచిశ్శోభితా భానునిన్!

చిఱుత లగు మాకు నీదు విస్తృతకవిత్వ
నాగరకత శాశ్వతపుఁ గాణాచిఁ జేసి,
కడచనిన నీ యుదాత్తసంకల్పములను
దలఁపఁ దలఁప నే యానంద మొలయఁబోదు!

ప్రణయుని ప్రౌఢదృష్టిఁ దలవంచి, రహస్యమునందు మెల్ల మె
ల్లన మధురాధరమ్ము కదలన్ గడుఁదీయని మాటలాడ నెం
చినసుకుమారికిం బలె, స్ఫురించుతలంపుల నెల్లఁ జెప్పనో
పని తమితోడ, నాతిరసవంతములై సరిపోవు నానుడుల్

ఓకవిచక్రవర్తి! వినయోచితవందన మందుకొమ్ము; స్వే
చ్ఛాకవితాప్రచారములఁ జక్కని నీకవితాప్రసక్తి నెం

దాఁక స్మరింతు,నందలి యథార్థము నర్మము దమంద నేర్తు,నం
దాఁకఁబవిత్ర భావములఁదాల్తు యశంబు తృణీకరించుచున్.

ఎఱుఁగఁగరాక మాటికిస్పృశించితనూలతనూఁచుభావబం
ధురమగుశక్తికిన్ వెరవు దోఁపఁగఁ జక్కని రాయబారివై
తరుణులనూతనంపుఁ గవితాహృదయంబుల దివ్యగీతముల్
వఱపుము;దారిఁజూపుము కళాజగతీస్థలి నాంధ్ర బాలకున్.

హిమవదుపాంతపుంబొదుపు లేళ్ళ సితాంబువులంగదల్చుహం
సములవలెన్, భవత్తనయసంతతి శోభితమయ్యె; వింత పు
ష్పములు గృహమ్ములందుఁ దమవాసనలన్ వెదఁజల్లె సోదర
ప్రముఖుల సోదరీమణుల పావనరాగము లుల్లసిల్లఁగన్.

సరోజినీ దేవి

తొలిప్రొద్దు రేకలు
పులుగుల కేకలు
తలసూపు మోకలు
కడలేని బంగారుగనులు; సరోజినీగానశకలములు.

జ్ఞానావధుల నేలు
నానందపుఁ బదాలు
దీనుల చుట్టాలు
క్లాంతమనశ్శీతలములు; సరోజినీగానశకలములు

దారితప్పిన చోటఁ
జేరిన సెలయేటఁ
బాఱు మెల్లని పాటఁ
బిందు తియ్యదనాలచెలులు; సరోజినీస్నిగ్ధగీతములు

సౌందర్యము

(రవీంద్రుని భావమునకునరించి వ్రాయఁబడినది)

ఏవిరియుమల్లియల పూవుఁబొదలందు, విడి
పోవు సెలయేళ్ల మృదురావములయం దే
మావుల సుశీతలపుతావుల జనించితివొ?
యేవనచరాంగనలు దేవికడపాలన్
ద్రావునిను లేమొగలిపూవువలె లాగికొని
పోవుదురొ? పాడువడుత్రోవలను సౌంద
ర్యావృతవతీ! నరులచావులను రాలిపడు
పూవులను భావములు పోవని విధాలన్.

బహుమతి ప్రదానపద్యములు

(మైసూరు సంస్కృతపాఠశాలా విద్యార్థి బహుమతి ప్రదానోత్సవమున జదువఁబడినవి)

భాగ్యకవులకంఠములకు పద్యపుష్ప
హారము లమర్చు నోయశరీరవాణి!
పొగడు మీ నూత్నకర్ణాటపుణ్యభూమి
నావరించిన విద్యాశుభాంకురముల.

జ్ఞానావన్యభిరామవాటికలపై కర్ణాటజాతీయ దీ
క్షానవ్యోత్సవసంప్రదాయము లలంకారమ్ముఁగల్పింప, ని
ద్రాసైల్యమ్ములనెల్ల ప్రోవిడిచి, గీర్వాణాంగనాజైత్ర ని
ధ్వానమ్ముల్ దిశలల్లెమోములలరింపన్ నేఁడు శాలాసుతుల్

వడలకువాడువాఱిన జపాకుసుమమ్ముల తేకులందు రా
లెడుహిమశీకరమ్ములవలెన్ నడియెండలఁబాఱిపాఱి సో
లెడు హరిణాంగనం గవుఁగిలించెడు చల్లనినీడలట్టులెమ్ముల్
క్కుడుగఁదపించు మానవులకున్ సుఖదమ్ములు జ్ఞానమేఘ

పూవులు పుష్పించుపోలిక, చదువులు
విప్పిచూపెడు మురిపెములు గలిగి
అలఁతిత్రోవలలోన నడఁగిన యభినవ
సౌందర్యముల వికాసములు గలిగి
తెఱలెడు మున్నిటికఱుల డాఁగిన
యన్యోన్యముల కన్వయమ్ము గలిగి
అలజడినొందు ప్రాణులకష్టగతులకుఁ
దాపోపశమన వృత్తములు గలిగి.

లోకపరిణామగీతు లల్లుకొనియున్న
భారతీసుందరకుటీర పరిసరముల
ప్రొద్దుపుచ్చుటకన్న నేపుణ్యకృతులు
వేఱుకలిగెడు విద్యాకుమారకులకు ?

బాల్యస్మృతి

పెంచితి నీరువోసి మొలిపించిన స్వాదుపదార్ద్రసాహితీ
కాంచనరాగవల్లికల; గాఢతమోమలినమ్ముఁ బాపి, మ
త్సంచితప్రాగదృష్టమువశమ్మున నాహృది; నాటనాటకున్
గొంచెముగొంచెమై వెనుకకున్ విరమించెద వేలనింతలో?

నవ్య తేజోవతిని వసంతసుకుమారిఁ
గూడి నవ్వుపూవులమావిజేఁకువోలె
నీవు నేనునుఁగూడి యాశావదాత
తీరములఁ బాడు పాటలు దూరమగునె?

మాతృవదనమువలె చందమామముఖము
తొలఁకునవ్వులతోడ ముద్దుగొనవచ్చె
ననెడు పల్కునమ్మించి మాయలముసుఁగు
నిలిపి, పైడికంకణము లందింతు రెవరు?

చేయికిచేఁదగిల్చికొని చిత్తమునందొకవంత లేక యీ
యాయెడలందునన్ సఖులమై విహరించితి; మింక నీవెటో
పోయిన నాసుఖమ్ము సగముంగొనిపోయెదు; నీవులేక నే
యేమెల ద్రాక్షపందిళుల నెక్కి వరింతు దురాపరాగముల్.

నాకాఠిన్యము నాపయిన్ విడిచి, నగ్నమైన నాముగ్ధవాం
ఛాకల్యాణపదమ్ములం జెఱిపి; స్వేచ్ఛాకీరమున్ పంజర

స్వీకారమ్మునఁ ద్రోసిపుచ్చి యిపుడేవీథీవిటంకమ్ములన్
బ్రాఁకన్ బోయెదవీ వయోవిరహభారశ్రాన్తి మోయిన్చు
[చున్.

మృతప్రేమ

ప్రోవులై రాలె హృదయసరోజదళము
లాకులితవైభవమ్ము చీకాకుపడఁగ ;
వంచినముఖాన నేయెడ పొంచియుందు
వాకుకదలని నేఁటిమధ్యాహ్న వేళ ?

నైజరుచిరమ్ములగు స్రవంతీజలమ్ము
లారిపోయిన రాతిబయళ్ల వ్రాలె
రిత్తయయిపోఁ దలంపుల మెత్తఁదనము
గిల్లుకొనిపోయి యేడ డాఁగికొనె దిపుడు ?

కావేరి

(అగస్త్యకుమారుని వియోగరాగము)

ఉదయారుణ్యములీవనాంగణతరువ్యూహమ్ములన్దు న్రమా
స్పదమై యల్లుకొనంగ, నస్ఖలిత పూజాపుష్పసంపాది వై
తుదలార్ద్రమ్మగు మూర్ధజాళివిడిపోఁ ద్రోవన్ గరంబెత్తి, నా
యెదకానందముగూర్చులక్ష్మివిడిపోయె న్నేటికిన్ నాట్టికిన్.

త్రోపుడు వెట్టిపా తెడుర్ఝురుల్ పులకింపఁగఁ బాడ చంద్రికా
స్నాపితరాత్రులందు తరుణమ్మగు నీమృదుపాణినాచెయిన్

దోపికొనంగ మేమెయి నొదుంగుచు, నాయనురాగమూర్తిమ
ద్దీపికవోలె నెన్నఁ డరుదెంచెదవో! ననుఁగూడి తోడుగన్.

ఓ తేజస్విని! మానమోహనమ యయ్యెన్ నీదు నెమ్మోము, నీ
నాతిశ్రాంత శరీరశోభ లతి సాంద్రంబై ననుం గప్పఁ బ్రే
మాతిథ్యమ్మొకయింతకాసపడి, సాయంవ్యాప్తమాదేహవ
ల్లీతారుణ్యముతోడ రమ్మనెద, కేళీలోలవై యుండఁగన్.

ఆబద్ధంబయినట్టు లీ చరమ సంధ్యారాగ సూత్రంబులం
దో బింబోష్ఠి! విశాలపర్ణకుటి స్వాయుచ్ఛేదమై, పంజరం
బై, బాధాజనకమ్ముగాఁ దలఁతు; ప్రేమాశ్లేషబంధమ్ము లీ
లాబాహ్యమ్మయి యేగుచో జగములెల్లన్ శృంఖలాకా
[రముల్.

పుస్తకసాంగత్యము

పాడువడినకొండల సమీపమునఁ బాఱు
కృష్ణవేణీ విషాద సంగీత గతులు
నవ్యసరణి జాతీయగానమ్ము సేయఁ
దలఁచు గీతాకుమారుని బలుకరించె.

'సుకవీ! వెన్నెలలంతరించెను; తమస్సుల్ కృష్ణపక్షమ్ము లె
ల్లకడల్నిండగవిప్పుచున్నవి; పొలాలన్ జెల్లుపూల్కానుపిం
పకధ్వాంతమ్మునమాతృశాదముల క్రేవన్ నల్లనై పోయె; తా
రకలాలాపము సేయుగానముల సారస్యమ్ము నాలింతువా?'

కోరికలఁ జిక్కువడిన మూర్ఖులమనమ్ము
లలఁచు వార్తల సందేశములను వినక
ప్రకృతిగంభీరమయిన శ్రావ్యస్వరమున
హృదయగీతిక నతఁ డెలుగెత్తి పాడె.

శ్రావణనీరదాంగనల చక్కఁదనమ్ములఁ జూచి కన్నె పూఁ
దీవతటిల్లతాభినవదీప్తుల నొందు భయమ్ముఁ గాంచి, యే
వో విహగమ్ములాటవిక బోధలగానములం దిమిడ్చి, యాం
ధ్రావతికొక్క ప్రీతి వినయమ్మగు గీతమువాడుతోఁటలన్.

శిఖరశిఖరమునుండి వచ్చెడు వినూత
నోదయం బార్ద్రమయ్యె జ్ఞానోదయమున
తారకలకన్న కడు నశ్రుతంపు నుడుల
మంచిచదువులు మమ్మావరించు నిపుడు.

పడవలనుఁ గటికిచీఁకటి నడువఁ జేయ
కీర్తిదేహుల ప్రణయసంకీర్తనములఁ
బుస్తకంపు చైతన్యసంపుటము లెల్ల
విప్పి చదివింత్రు యౌవనవీథులందు.

వేలువేలురీతుల నాత్మపారవశ్య
మందుపనికయి పాడెడు పాటలెల్ల
ఏకమయి, నేడు మంగళమృదులమయిన
ఉదధి సంగీతసాంగత్య మూనఁగలవు.

పృథివీ ప్రశంస

ఓ విశాలావనీ!
శోభాతిపావనీ!

ఆరంభపుణ్యక్షణముల నీసుడు విసరిననాఁటి
నీయాదిసౌభాగ్య మెటులవెల్గెనో? భవదీయశాటి
ఆకుపచ్చని యాకులో
పండువెల్తురు రేకులో
నిన్ను ప్రశ్నింపఁగాఁజాల, నీనాఁటిప్రొద్దుటిపూఁట
గంభీరమై ప్రవహించె నీదుసౌందర్యంపుపాట.
ఓ విశాలావనీ!
శోభాతిపావనీ!

కాంతికల్లోలినీ!
వైభవశాలినీ!

సీతాసతీవేణి నడఁగి వాడిపోవని పూవుఁ బోలి
దినదినాపూర్వమై పొడుచు తావకీన విభాతకేళి
ప్రాభాతగానమ్ములా?
నీయస్తమానమ్ములా?
ఏవి సుందరతరమ్ములోకొ? యెట్టిగీతాపరీమళము
ఆనందవీథినాడించు నీహృదయసరోజదళము.
కాంతికల్లోలినీ!
వైభవశాలినీ!

ధవళయశోవతీ!
స్నిగ్ధతేజోవతీ!

పాఱెడుకాల్వలచెంత వీచెడుగాడ్పుల వినుచు
నీ యుదాత్తలలాటరేఖపులకలు సూప కన్గొనుచు
త్వాత్కాయమానమ్ములై
శ్యామాయమానమ్ములై
దవ్వులనున్న వెదుళ్లకలసి కంఠము లెత్తిపాడ
తల్లి! నీయొడిలోననడగి యల్లరిలేకవిన్నాడ.
ధవళయశోవతీ!
స్నిగ్ధతేజోవతీ!
హే నవమోహినీ!
హే దయావాహినీ!
చూడ సుందరములై యడరునాశృంఖలమ్ములఁ ద్రెంచి
నామేలివాకిళ్లదాటి, విందునీమధురవిపంచి
బంగారుతోరమ్ములన్
నారత్నహారమ్ములన్
గైకొని నాకిమ్ము జనని! నీమృత్తికారేణుకణము
శాద్వలశ్యామలవీథి వికసించు పచ్చప్రాంగణము
హేనవమోహినీ!
హేదయావాహినీ!

క్షణికప్రేమ

స్విన్న తేజస్వినీ! వినిపింపఁబోవు
స్వచ్ఛమైన నాప్రేమవాసనలలోన
క్రొత్తఁదనములేదని దిగులుఁగొనఁబోకు
చెదరె లజ్జచే మదుదారహృదయపదము.

పూముసుగువోలె నీదేహమును చలించు
స్వాదులజ్జాప్తి లేదు నామీద నేఁడు
సిగ్గఱితి నింత నీవయోచితవిధమ్ము
లాలపించినగీతి వ్రాయంగ లేక.

మధురమై నిరాకారమై మానవాను
రాగరేఖాకళంక భరమ్ముకాని
ప్రేమభావన ఎలుఁగెత్తి పాడలేక
పలుకలేనిపూవులవోలె కళవళించు.

సోదరస్మృతి

(కవికొండల సాంబశివరావుగారిని గూర్చి)

ఈహేమంతనిశీథమున్విడిచి యేయేత్రోవలం దీశ్వర
స్నేహప్రాప్తికి పైనమై నుతవయస్వీ! యేగుచున్నావో? తే
జోహీనమ్ముగుసోదరాంధ్రులప్రశంసారంగమందున్,యశో
దేహమ్మందుననున్న నీ కివిగొ మాదీనప్రణామావళుల్.

వెడలితి స్వర్గరాజ్యపదవీస్థలిఁ జేరఁగనెంచి, లోకపున్
బడలికలెల్ల నీదివిజభారతి చల్లెడు కాంతిరేఖలన్
విడివడి నీశుభాత్మ కొకవింతవిలాసమునీయ, నేఁడు మా
పడెడునవస్థ నీనిశితబాంధవవృత్తము నాశ్రయింపఁగన్.

మాలోన వెలిఁగింపఁ జాలిననీప్రేమ
భావాగ్నిశిఖ లారిపోవనీక

పాడఁగా నేర్పిన భక్తివీణావాద్య
తరళగానము శ్రుతిఁ దప్పనీక
సేవానురాగభద్రావాప్తికై లేచు
నాశాంకురములఁ గోయంగనీక
పూర్ణనదీశాంతమునుఁ బోలు నీస్వాంత
నైర్మల్యసంస్మరణమ్ము విడక
నీమధుర తేజోరూపసీమఁదలచి
నీవు మొదలుపెట్టిన యక్షరావళులనుఁ
గూర్చి యల్లెదమింక మానేర్చినట్లు
మానవప్రేమ పూర్ణనిర్వాణగీతి.

ఆంధ్రవీరకంఠీరవ

(కోడి రామమూర్తి)

౧

నీయశఃపారిజాతమ్ముల మాల
ఆంధ్రమాతృగ్రీవమందు ముత్యాల
హారమై వ్రేలఁగా
తారాళి దూరమై తూలఁగా
చేరి పాడెదము నీగౌరవగీతి.

౨

అడవిపూవులవోలె నజ్ఞాతసీమ
నడఁగిననీశౌర్యసాధనాప్రేమ
ఎంత గభీరమో ?

చూచిన నెంత యపారమో?
చాటింతుము విశాలమానవవీథి.

3

నీవిజయపతాక మాడెడుచోట
ఆంధ్రదేవి ప్రసన్నమై పాడుపాట
నవ్యశోభా ప్తిచే
శాశ్వత దివ్యసందీప్తిచే
మ్రోఁగెడిగాక! యాశాభిత్తులదర

౪

బాహ్యదేహపుచక్రవర్తివి నీవు
ఆత్మప్రఫుల్లత నార్జించినావు
అన్నివిధంబులన్
నీవేగు చున్నపథంబులన్
ఆంధ్రావని శరీర మాత్మయుఁ గదలు.

౫

ఆంధ్రతపస్వినీ ఘనతమోరాత్రి
నేతెంచు శుభ్రతేజోలోకయాత్రి!
నీశుభాహ్వానము
నాలించి యాసింప మానము
ఔన్నత్యమార్జించు నున్నతబుద్ధి.

పూర్వకథ

రాచ బిడ్డయగు లక్ష్మీంద్రుని వంశీయు లందఱును రౌద్రరూపిణియగు మనసాదేవి యారాధకులు. లక్ష్మీంద్రుని జనకుఁడు మాత్రము వంశమునుండి వంశమునకు ధారావాహికముగ వచ్చుచున్న యీ దేవీభక్తి నిరాకరించి మానసదేవికి పూజాంజలి నీయ మానెను. ఆమె తన యాగ్రహజ్వాలచే నతని ననేకవిధముల సంక్షోభపెట్టెను. కాని యతని మనోనిశ్చయ మేమాత్రమును క్షీణింపలేదు. చివరకు లక్ష్మీంద్రకుమారుఁడు వివాహశోభనవేళ రాత్రి జామున సర్పసందష్టుఁడై మృతినొందునట్లు శపించెను. శాపబాధ నివారించుటకై సర్పప్రవేశమున కసాధ్యమగు నినుపమేడ నిర్మింపఁబడెను. సర్వజ్ఞయగు మనసాదేవి దానిలో నెకరంధ్రముఁ గల్పించెను. ప్రకృత మిందు లక్ష్మీంద్రునియొక్కయు, అతనిప్రాణసఖియగు వేహుళయొక్కయు, ప్రేమానుభవమును, దాని విషమపరిణామమును వర్ణింపఁబడినవి. వేహుళ సావిత్రివలె తన ప్రాణపతిజీవితమును ఇంద్రుని రంజించి తెచ్చుకొనుటకై, సన్ దేవీప్రశంసావాక్యములను చదువుచు ధ్యానించుచు పయనమై పోవు భాగము అసంపూర్ణముగ విడువఁబడినది.

పూర్వప్రేమ

౧

"చెదరెడుపశ్చిమారుణవిచిత్రములం గ్రసియించె చీకటుల్
తుదిమొదలేకమై సొగసుతోటలలోని కదంబశాఖికల్
వెదకినఁ గానరావు; వెడవీడనిసిగ్గుల ని వ్వధూకుమా
రి దరియవచ్చె నేగతివరింతువొ? పెండ్లికుమారబాంధవిన్.

"నీమహనీయమూర్తిపయి నిల్పెనెవండు వయోనిలీనరా
గామృతశుభ్రరేఖ సుభగాకృతి; నామహిమాబ్జమోహనుం
డీమృదుముగ్ధవాదినిపయిన్ నిలిపెన్ భవదీయకామ్యలీ
లామధువున్; భుజమ్ముఁగఁడలన్తువొ? సిగ్గున నెల్కఁబోసెదో? 2

"పడుచుఁదనము నెయ్యారపు టొడుపు లెన్నొ
చిఱుతసౌందర్యమునఁ బడి చిక్కువడెడు
నీముఖమ్మున లక్ష్మీంద్ర! యీ మనోజ్ఞ
వదన వేహుళిఁ గొను మదిపాయఁగలదు. 3

"లీలాతల్పములందు శ్రావణపథక్లేశమ్ములన్ బొంది, ని
ద్రాలాభమ్మనుగోరు మేఘసుతుమీఁదన్ వ్రాలు సౌదామినీ
బాలారత్నముఁబోలె శ్యామలుఁడ! యీప్రాయస్సతీనూత్నశో
భాలక్ష్మ్యుల్ధరియిమ్ము మోయియిఁకనీపై క్రొత్తమోదమ్మునన్."

ఈవిధానఁ జక్కని నుడు లెఱుఁగఁజెప్పి
వృద్ధనారీతపస్విని వెడలిపోయె
నాయపూర్వమగు నయోగృహమ్మునందు
పలుకకయె భావమెఱుఁగు దంపతులఁవీడి. 5

నకనకల మండుచున్న దీపిక వెలుఁగున
యుగపదున్మీలనము లయి, యూహ లెగసి
సొంపు లెండింపఁ బెదవి బిగింపుఁ గనియె
వేహుళముఖమ్మున సుభగదేహుఁ డతఁడు. 6

పెదవుల కంకునట్లు కనుపించిన మోహనపాత్ర దూరమ
య్యె, వెసలుసూచునావయసుటింటికి నాత్రుటిలోన పట్టుప
య్యెదపయి వ్యక్తమాహ్మాదయవృత్తములన్ బరికిన్చు స్నేహి
తున్, బెదరినలేడివోలెఁ గనువిచ్చి కనుంగొని వాల్చెఱెప్పలన్
ఆయకలంకమూర్తి వినయాతిమనోజ్ఞములైన చూపులన్
దోయిళులెత్తి త్రావుకొననోఁచినభాగ్యకుమారుఁ డార్ద్రవా
ణీ! యనిమోమునెత్తి యటనిల్పె మనోహరకుంకుమాంకమా
త్మీయపు రక్తిరూపమునఁ దీర్చినటుల్ సుకుమారినవ్వఁగన్.

పదపడి యా స్మితలీలా
విదితవదన, కోరికల్ కవిసి తీండ్రింపన్
వదలని పులకిత లజ్జా
వదాన్యములయిన శ్రావ్య భంగుల ననియెన్. 9

ప్రాణములేని దీర్ఘపుంబురాణములేల పఠింతువో, జపా
శోణములైన కుంకుమరుచుల్ తిలకమ్మునదిద్దితేల? వి
న్నాణపువన్నెకాఁడ! యిటునాఁచికొనందలఁపేల బాలికా
శ్రేణులమాధ్యముల్ కడువిచిత్రములయ్యెడు మాపవనాతిథీ!

అనుటయు నతండు వలుకు "కల్యాణి! వినుము
కడ లెఱుఁగఁగఁజాలని కలకుగతుల
హృదయపారావత మ్మెగిరి చనకుండ
నాశ్రయమొసంగు నా కులాయమవు నీవు. 11

"వేసఁగిసంజలందు పురివిచ్చిన తెల్లమొయిళ్లగుంపులన్
డాసి మెఱుంగువెట్టెడు దినప్రభుకాంతులవోలె వైభవో
ల్లాసిని! నామనోనియతులన్ గదలించి పసిండిపూఁతలన్
వ్రాసితి వందు నీయమృతరాగ కరంబిత చారుమాలికల్. 12

"వాడితలంపు లేపడుచువాని నవోదితభావరక్తి రా
పాడు కరాళవేదనల బంధురమయ్యె కటాక్షమోహన
క్రీడలఁజేర్చికొన్న యొకప్రేయసికై, యతఁ డోశుభాంగి!నీ
యీడునకాసవెట్టికొనియెన్; సరళమ్మగు నీరహోనిశిన్.

"చేయి తగలని పూవులతీయఁదనము
ఉదయగర్భిణి యగు తూర్పుముదితచెలువు
మాసిపోని నాప్రేమసుమము సరళత
వలచి నిన్నోషముకొనియె వేహాళ! వసింప.

“కనులెత్తి కటాక్షింపుము
మనోనిశిని వెలుగు చందమామరో! నీలో
ని నిజము వచియింతే? నా
యనుగుంజెలి నాదుసర్వ మగుదో కావో?”

ఆపఁగరానిప్రేమ నిటులాడి మనోహరిఁ జేరి, స్వీయబా
హాపరిపూర్తయా సుదతి నక్కునఁ జేరిచికొన్న పల్కులన్
దీపితొలంగ జీవితపతీ! సతమున్ భవదీయ నౌచు నీ
దాపున బ్రాణముల్నిలుపుదాన నిజమ్మువిపల్కె నాపెయున్.

అనవిని పల్కె నాతఁడు “వరానన! కుంతలపాళిలోన నై
ల్యనిబిడనీరదమ్ముల కలాగరిమమ్ముల దాచి తెచ్చి నా
వా? నలిగియున్న నాడువలపుల్ మొలిపింపదలంచి? లేకయుం
డిన సుఖనీయశైత్యము గడించితి వెచ్చటనుండి కౌఁగిటన్.

“కాటుకకండ్లు చీఁకటులు కప్పగ, నీతెలిచూపు వెల్తురుల్
నాటుకొనె న్మనమ్మున; ననంతర మా తమికాకచేత ద
గ్ధాటవులట్లు వాంఛితములన్నియు వాఁడులువాఱె; గర్భితా
రాటము లౌనె? నెయ్యము తెలిన్గులు హెచ్చిన మోహవేళలన్.

“ఒకనిముసమ్ము నీయెడవియోగము నోపగలేనికాంతు నా
రక రమణీవిలోకనపరాయణతన్ ననుఁద్రోసెదేల? క్రూ
రకృతుల కగ్గమై మనసు రాలుపడంగ వయస్వినీ! వచిం
పకు మొకమాట నీకనుగవన్ ముకుళింపు వివిక్తశాంతికై.”

అనునుపులంతకంతకు రహఃకలగీతల తున్కలట్టులం, దనివయి
యాగిపోవుటయు, నగ్నమనోమిళితార్ద్రరాగముల్, తనివిసనన్
భుజించుచునితాంతమనోహరమైన యొక్కటిపా, టున శయనించి
రంతఁబ్రియుఁడున్ బ్రియురాలు నయోగృహమ్మునన్. 20

క్రమమున రెండుయామములకాలము రాత్రిగతించె లోకమం
దమృతకరోదయమ్ము తెలియన్ జనుదెంచెనుదూతవోలె రం
ధ్రమునొకదానినుండి కిరణమ్మొకఁ డాగదిలోనినేలపై
తేమలుచునుండె పాండువయి తెల్లనిసర్పముప్రాఁకుపోలికన్.

మెలఁకువంగాంచి యపుడు లక్ష్మీంద్రుఁడు తన
యనుగులకుఁ జెంత నిద్రవోయెడు పడంతి
మేలుకొల్పుచు కించిదున్మీలనేత్ర
కనియె వేహుళ కిటు స్వప్నమయినరుతిని. 22

మదవతి! పల్కఁబోవునెడమాటతడంబడునేమొ? నిద్రఁబో
నొదవదు బుద్ధి; యేవలననో పొడసూపదుకాని భీతికా
స్పదమయి వేదనాచకితభావములన్వొలయించు బాధ వీ
డదు తనువున్; మఱేమనఁగ దప్పిజనించెడు నాల్కనీఱ్పుచున్.

నీరముఁద్రావఁ గోరికజనింపదు; తీయనిపాలతోడ చ
ల్లారదు వేవిధాల నుడుకారెను నీయతితృష్ణ పల్లవ
శ్రీరచితాంగి! నీయనుఁగుఁ జేతులతో నొకకొంతవండినన్
చేరెడు పానకమ్మురుచింపఁ దలంచితి వింత వేడుకన్. 24

చిటిలినతేకుల న్వీరియఁజిమ్మెడుగాడ్పులలోని పూవులై
కుటిల వినీలకుంతల చిగుర్నగుమోఁగ్పులయాచితవ్యథా
జటిలతవిన్నఁబోయె, తనచాయశయించిననాథుమేన న
క్కట! పరికించెనాపెకసిగాటులువడ్డవయోవికాసముల్. 25

చూచిశ్రవోమృదుప్రణయసూక్తులనిట్లనుస్నేహవాసనల్
దాచికొనంగప్రేమయెనిదానముగాఁదలపోసి"కార్శ్యశో
భాచితరూప! యిప్పు డ నివారణఁబొందెదు నీదుతృష్ణ నే
నోచిననోములన్నియుమనోజ్ఞములై ఫలియించునేనియున్. 26

అనివచియించివేహుళయయోనిలయమ్మునవెల్లెడన్ పునః
పునరుదితమ్ములైన తలపుల్ నిలుపోపగలేక వంటకున్
ననువగుమంచివస్తువుల నాలుగుమూలలఁ జూచియొక్కతీ
రునఁగనదయ్యె నెందు ననురూపములై తగుపాకపాత్రికల్.

ప్రేమదీపికఁగొనిన పుత్రికల నెప్పు
డందని నిరాశదుఃఖాన నడచి చనియె
ప్రేమచే శుష్కమై పోవుహృదయములకె
చేయఁజాలని పనులె తోచినవిగాక. 28

నారికేళఖండంబె పానకపుపాత్ర
గాఁగ నాయింటిమూలల దాఁగియున్న
చినిగిపోయిన బట్ట లింధనముగాఁగ
రాత్రివేళ నాసతి ప్రొయి రాజఁజేసె 29

"అంతయును సాంతమయ్యె, నాయనుఁగుకాని
మ్లానముఖబింబము ప్రఫుల్లమౌ న"టంచు
ఊహపై లేచు తీయనియూహలందు
మునిఁగి కనలేదు తనకురాఁబోవు వగల. 30

ఇదివరకుఁ మహీస్థలిపయిన్నటియించుచునున్న చంద్రికా
మృదుకిరణమ్ముతోడనెయదృశ్యమునొందె తమ న్తనెవ్వరో
యదిమిబిగించినట్లువివరాకృతి; వెన్కకువంగి యాపె మే
నొదిగి యొదింగివచ్చు మలినోరగముంగనియె న్వివర్ణయై. 31

అలలులేని సరోవరజలమునందు
తొడిమ తెగిపో నుపాంతపుద్రుమఫలంబు
పడినయట్టులు ఝల్లున వడకఁదొడఁగె
నాసతీమణిదేహ మాద్యంత మపుడు. 32

నల్లనియందముం గల మృణాలముపోలిక కాంతిమత్తమౌ
వల్లి నొకింతసోయగపువాలుపులన్ వెలయించి, నాల్కల
ల్లల్లన చాచుచున్ తరళితాక్షుల చంచలకాంతిచెంపలన్
వెల్లువవారఁగాఁ బడగవిప్పుచు వాల్చుచు సన్నగిల్లుచున్.

తీరవర్షించిన గరళధారయనఁగ
జాఱెపడె క్రింద సర్పశరీరమెల్ల,
ముడివిడిర్చిన యలివేణిజడవిధాన
పడగవాలిచి యటునిటు ప్రాకఁదొడఁగె. 34

చేతఁగలంచినట్లు వగఁజెందిననెమ్మది పిక్కటిల్ల నా
రాతిరిజామునం దొరులరాక పొసంగనిదాటెఱింగి చిం
తాతిమిరమ్ము ధీరమతినాఁచికొనంగ, తలంపు లెల్లెడన్
రీతులఁదప్పిపో నిలువరించుచు కొండొకనిల్చి యాపెయున్
చెమ్మటగ్రమ్ముచేతితడిచే స్పృశియించినరాక, జాఱు పా
త్ర మ్మొకదానిఁగైకొని లతాలలితాంగి ద్రుతమ్ము దానిపూ
ర్ణమ్మొనరించె పానకమునన్, పసిపట్టి తదీయరుచ్యస
త్వమ్ము సమీపముందరియవచ్చె ఎపోరగమల్లనల్లనన్ 36
ఆకలిదీర పానకము నానెడువేళ పడంతివస్త్రమున్
జేకొని చించి పేలికలఁజేసెఁ దనంత, కరాళకాలద
ర్వీకరకంఠగోళమును పేనినత్రాట బిగించివైచె చీ
కాకున పాపఁబుర్వు తనుకంపమునన్ మరణింప;నంతటన్.

తూలిన బిసియూరుపులన్
చేలాంచల మడ్డమై మిసిమిశశిరేఖన్
చాలించిన వేపథుళ స్మయ
లీలార్ద్ర శరీరమై నిలిచి పులకించెన్. 38

వ్రీడావమాన వచోనుభావములఁ దప్పింపన్ వ్యథావ్యాకుల
క్రీడల్, నాథునిఁజేరఁగానడచి, యార్ద్రీభూత చేతోగతిన్
వాడుల్వారిన మోమునన్ తనదుఃఖన్నమైన నెమ్మోము క్రొ
న్నీడ ల్గప్పుచు నిద్రలేపనరయున్వేళన్ ప్రకంపాక్షి యై.

తెగి పడియున్న వ్యాళము సతీవకఠోరదవాగ్నిఁ గ్రక్కు దం
త గరళరేఖలన్నియుఁ గనంబడ నోరు మెదల్చి చూచి పై
కెగయఁగ రోషవాయువులనెత్తి విశాలముఖమ్ముతోడ చే
రగఁజనుదెంచు సర్పమెదురంగనె నింకొకదానిఁ జేరువన్.

మునుపటివలె నాశీవిష
మును జేరఁగ నరిగి కంఠమున కురివైవన్
క్షణమాత్ర మవయవము కం
పన మొనరిచి చచ్చె ప్రాణబంధము లూడన్. 41

అదట నొండు రెండయి త్రయమ్మయినాల్గయి లెక్కలేనిమ
ర్యాద విషాననమ్ములఁదొలంగెడుచిక్కని వేడియూర్పులం
దూడెడు తిత్తులంబలె రవోద్ధృతి రేగఁగ చుట్టుముట్టె నా
పేదమనమ్ముతోడ విలపించెడు కష్టకుమారి చేరువన్. 42

కృతతీర్థమ్మని స్నానమాడఁగ తరంగిణ్యాంతరాకర్షణా
ర్దితుఁడైయాత్రికుఁ డూర్మిమాలికలుఁగర్జింపన్ నిరాశాహత
స్థితిఁ బ్రాణమ్ములనాసవీడ్కొలుపురీతిన్ సర్పమాలాపరీ
వృతయై మిన్నకయున్నె వేహుళ మనోరేఖల్ విలాసమ్ముఁగాన్.

మనసెటులు పాలుబోక యా ప్రణయపుత్రి
కలఁతనొందినమనసు చీకాకుపడఁగ
స్తబ్ధయై విగ్రహాకృతిఁ దాల్చి నిలిచె;
అంతఁ దిలకించె విభునిపర్యంక మపుడు. 44

ప్రాణపతిశరీరముపైనిఁ బ్రాఁకుచున్న
త్రాఁచు లగపడె వేహుళ ప్రాణ మపుడు
వేయిపాములు కఱచినవిధి వడంక
ప్రియునిశయనీయమును సమీపించె త్రుటిని. 45

పాముకాటున నిద్దుర భగ్నమగుడు
మేలుకొను సుకుమారలక్ష్మీంద్రసుతుని
లేవగాఁదీసికొని కౌఁగిలించుకొనియె
నావయస్వి క్షణక్షణ మడఁగియడగి. 46

తొలఁగెడు నీలాలకలలోనమణగిన
ఫాలపీఠికపైని పసిఁడిరేఖ
కోరకస్థితి సుకుమారమ్ములౌ కల్వ
పూలఁబోలు కనులమోడ్పు సొబగు
చెమటచిన్కులు లేవఁ గమలి వ్రేఁగైన చె
క్కులమీఁద వ్రేలెడు మలినశోభ
బరువైన సామ్రాజ్యపదవి మోసెడుపాణి
గదితమైన మృణాలమృదుకాంతి

మొదటిచెలువమునకుఁ గ్రొత్త మూర్తి యొసఁగ
నల్లికొనిన తీవియతోడ పెల్లగిలిన
బాలసహకారతరు వన నేల వ్రాలె
వేహుళ కవుంగిలింతలు వీడిపోవ. 47

పైటచెఱగును చేటపన్నీటఁ దడిపి
యంటియును నంటకుండ నయ్యాబల సేయు
చలువఁదగిలిన యమృతోపచారములకుఁ
దేరుకొనఁడు లక్ష్మీంద్రకుమారుఁడంత. 48

నిశితభావానురోధబాలిశము లైన
చిత్తవృత్తుల భయము రేకెత్తకుండ
నాచకితనేత్ర శోకము నడఁచికొనియె
నడఁపలేక యడఁపలేక గడియప్రొద్దు 49

దర్శనీయములైన బాధావినమిత
చక్షువుల నెత్తి ప్రేయసిచాయఁ జూచి
పలుకఁబోయి నాలుక వెంటఁ బలుకు రాక
త్రొట్రువడెడు కంఠముతోడఁ దొడఁగె నతఁడు. 50

'నా'యని 'వేహుళా'యనియనం గనుదోయితనంతనస్రుధా
రాయుత మయ్యె చేతచికురమ్ములఁ ద్రోయుచు మోమువన్నెయే
మోయి యటంచు నాపెకొనలొత్తగఁబోవఁ గనుల్మొగిడ్చె నా
రాయిడివేళ మృత్యువు కరమ్ముల నాతనియాత్మ వ్రాలఁగన్.

అంకమునఁజేర్చి పతియుత్తమాంగ మంత
వక్షమునకు వక్షముఁజేర్చి వలపుచే క
వోష్ణమగు హృదయమ్ము రోయుటయు నంత
'పోయెనె నిధాన మ' ని సొమ్మసోయి లేచి. 52

౨

శోకపరాయణ యయి యా
కోకిలమృదువాణి మది దిగులు కడలుకొనన్
వాకొనుచు నేడ్చె నిటులే
కాకి యగుట దుర్వ్యథావికలకంఠమునన్. 53

ఏ నెఱుఁగనెంత కట్టిడి
దాననొ ? వసుపిచ్చు నెడ విధవతనపువగన్
నానొసటఁ ద్రోసిపోవు నె!
నోనేసి విధాత నామనోహర ! నిన్నున్. 54

ఓమధురహృదయ ! యేమని
నామది విలపింతు నీక్షణము నీయెదపై
ప్రేమఁ జవిఁగొనుచుఁ జింతా
శ్యామలలోకమున నీఁక విసపుఁ బ్రదు కీడ్వన్. 55

త్యజియింపవు నీపెదవుల
సజీవకళ లింకనయన చంద్రికలను మా
పు జనింపదు; మృతినొందుట
నిజమో? నను నవ్వఁగా గణించుసరణియో? 56

చిఱిగియుఁ జిరుగని లజ్జా
పరాఙ్ముఖత నన్నుఁబిలిచి పలికించితివో
తరుణవయస్కుఁడ! హృదయే
శ్వరియె నినుంబిలుచు మాఱుపలుకమి చన్నే? 57

నాకయి మోమునఁగుంకుమ
రేకలు నీవ్రాసినవి చెఱిగిపోవు సతీ
వ్యాకులత కోర్చి యీలో
నేకాంత నిశీథ మెచట కేగితివోయీ! 58

తామరపాకున జలము
క్తామణివలె నాకు నీవికాస మొసగి, యీ
వేమరణించితివే? యిం
కేమనియెద నేలపాలయిన నాబ్రతుకున్. 59

త్రోపువడియు నాచేతుల
నాపాపపు సర్ప మంటదయ్యో! క్లేశ
మ్మోపని ప్రాణము లెంతటి
తీపో? కఠినాజ్ఞలిడువిధికిఁ దలపోయన్. 60

నియతోన్నతపదవిన్ సుఖ
శయనీయమునందు నిద్రసలిపెడు నామో
హ యశోధుర్యుని తారుణ
వయస్వి బ్రదికించువా రెవరు నాకింకన్. 61

పతిమరణించుట యాతని
సతివైధవ్యమునఁ దా మసలుచుండుట యీ
వెతలు యథార్థము లెందును
హతాశులకుఁ గుదురు నాయురారోగ్యంబుల్. 62

నాగావతంస! ప్రియుని న
నాగసుహరియించి యమునకందిచ్చితి వీ
యోగవియోగిని నను గొని
పోఁగల విటురమ్ము విసపుముద్దిమ్ము దయన్. 63

నావిలపించెనంత కరుణమ్ముగ; నాటి వివిక్తయామినీ
దేవియు తద్వియోగవినతిన్ గని జాలివహించినట్టు లా
రావమొనర్చి నాపెవిధురవ్యధకిచ్చు ప్రతిస్వనమ్మనన్,
లేవవుబో విహంగయుగళీరవము ల్దెలవారకుండుటన్. 64

ధరణితలీవిలాసము హతత్విషమయ్యెఁదలంప నత్తలో
దరికొడగూడునొక్క ప్రియధర్మముకర్మగతమ్ము గాఁగనం
బరవిరళమ్ములైన చెలువమ్ములఁగోరక యొక్కఁడా సుధా
కిరణధరుండు వ్రాయిన సఖీకమలమ్ము జగమ్మసూచునే ?

వేహాళయంకముం దిగిచి ప్రేయసునిన్ శయనీయమందునా
రోహితుఁజేసి వాకిటిమరుంగుననుండి దృశించె స్వీయశో
భాహారితమ్మలౌ ధవళవారిదఖండము లాకులప్రభా
వాహినులందుఁ దేల్చి చలువల్వొదఁజల్లెడు శీతభానునిన్. 66

ఎదియు లేక శూన్యమునొంద హృదయమంత
గడియద్రోసి వాకిటనున్న గడపపైని
పాడువడిన లోకమునందుఁ దోడు లేక
చదికిలఁబడె వెన్నెలఁగాయుచదలఁ గనుచు. 67

దృఢతరమ్మగు మేఘపఙ్క్తిని స్పృశించి
కొనల వెలిగించు వెన్నెలకుంచియలను
లేకయుండినప్రత్తిపేలికలవంటి
తెలిమొయిళ్ల డాగుచు శశి వెలిఁగె నపుడు. 68

సాంద్రముగ రాలుచుండె తుషారవర్ష
మంటుతగలని చంద్రిక లవలఁ ద్రోసి
మాపువడిన జ్యోత్స్నల నియమమున సేక
రించి ధారుణిపైన జల్లించునట్లు. 69

కాని కనలేద ఆసుమగాత్ర యీ వి
కాససౌష్ఠవమును; పల్కె గద్గదిక నిటుల
"హిమరజోమలినము లయ్యె నమృతకరుని
కిరణసూత్రము లీపాపకరపు రేయి 70

చిటిలి వీడిపోవు చిన్ని మొగ్గలరీతి
కలతనొందె నాపె యలఁతిమనసు
శోకవివశమయిన చూపున కాపెకుఁ
గానరాదు సౌఖ్యగగనరేఖ" 71

పాయలై చీలిపోవు నభమ్మునుండి
తెగిపడినయట్టి తరుణదుగ్ధిక లనంగఁ
బొలిచె నిభృతములగు లతావలయముల న
లంకరించెడు స్వచ్ఛహిమాంకతతులు. 72

కూతవ్రేటుదూరమునందు మ్రోతవెట్టి
పాఱుచుండె గంగానదీక్షీరజలము
తననతోన్నత హృదయవృత్తముల తెఱఁగు
లెలుఁగులెత్తఁగ విన్పించు నులివు లనఁగ. 73

బహిరుదయశోభనమ్ములు
రహోజ్వరపుటార్తికిఁ విరసకారణమై
దహియింప మనోనాథ వి
రహవేదనకర్తికిఁ కరగు నెమ్మదితో. 74

"అక్కట ప్రాణమిత్ర! నిను నాకటసోలినవాని డప్పికిం
జిక్కినవాని కేమియును జేయగనీయక, యీతపించు నా
కెక్కడిదైవ మడ్డుపడియెఁ; మనసిచ్చుకొనంగరాని యీ
కక్కురితిన్ భరించికొనఁగా నెటులోర్వఁగవచ్చుఁజెప్పుమా! 75

"వలపుకౌఁగిలింతలను సంకెలలు గాఁగ
కఱకుగతిఁద్రోసి మృత్యుశృంఖలల కెటుల
వశుఁడవై యేగి తీరేఁతప్రాయమౌందు?
కఠినసిద్ధాంతముల నెఱుఁగని వయస్వి! 76

"నీ కనుదోయి విప్పవడనేరమినుండియుఁ జూడు మశ్రుధా
రాకలుషాంకితమ్ములయి రాగముదప్పిన నాదుచెక్కులెం
దాక తిరోహితుండవయి నావెతలఁ సహియింతు వంత క
న్నీకృతరూప! వచ్చినిలిపింపుము నాపరితాపతాపముఁ. 77

"వాచవియంచు నీకిపుడ వండితి పానకమారగించి పొ
మ్మోచెలికాడ! చక్కఁదనమొప్పెడు నీదుకటాక్షరేఖకై
వేచితి నింతదాక; విసివింపకు వేఁడెదనిన్ను; నాకనుల్
వాచెడు నీసితస్మితవిలాసములం గనులార చూడఁగన్". 78

ఏలికనెంచి యిట్టు లెలుగెంతయుపూవగనేడ్చె; నెమ్మదిన్
వ్రాలనితీవ్రవేదనలపై పరువెత్తెఁ గాలపక్షముల్
వ్రాలకపోవుగాన తెలవాఱె సుధాకరమూర్తితోడ నా
బాలికయు న్వివర్ణయయి పాండురపత్రమువోలె కంపిలెన్. 79

చెలియలగుంపువోయి యొకచెంతలతాగతి వ్రాలియున్న వే
హుళగని శోకతప్తలయి 'యో హతవైభవరూప! నాఁడు పెం
డిలిజరిపించువేళ నె కడిందివిషాదముతోడ నెల్లవా
రలుఁగనరే యమంగళకరమ్మగు సూచనలార్తమూర్తులై. 80

ఏదెసనైనఁగంటిమె సువృత్తమనోజ్ఞలు సాధ్వులైన ము
త్తైదువులందు ఫాలలలితమ్మగు కుంకుమమే వివా
హాదిశుభక్షణమ్ముల పయంటచెరంగున రాలిపోవ? నేఁ
డీ దురవస్థ మాకులభియించు టెఱుంగమె నా డధోముఖీ' 81

అనెడువేళ లక్ష్మీంద్రునిజనని యపుడు
మొదటిదుఃఖపు జడివాన చెదరినంత
ననియె 'కూఁతులకన్న నీయందె యెపుడు
ప్రేమకలదాన నెట్టులోర్చెదఁ గతమ్ము? 82

"శూన్యతేజస్విని వి నీదు శోకభరము
భగ్నయౌవనుఁ డీతని బాధ యనెడు
నెదురుప్రవహించు రెండువాహినులనడుమ
పెనఁగులాడు నామన సొక వృక్షమటులు." 83

కామినీబాష్పకలుషితగంధతతుల
మలినమై తోఁచు దుఃఖతమస్సునందు
కాఱుమేఘావళి నెసంగు గగనరేఖ
వోలె వేహుళి కనె నొక్కపూలనేల. 84

ఆరమణీయరంగమునయందు మనోహరచంద్రచంద్రికా
పూరము బాహ్యసృష్టిపయిపుప్పొడిపోలిక రాలుచుండ రా
గారుణనేత్రముల్ తనహృదంతరమందలి గుప్తకాంక్షవా
తేరితపుష్పరీతిఁ జలియింపఁగ ప్రేయసుఁ డిట్లు నవ్వుచున్. 85

"నవ్వులచిన్నదాన! విను నాలుకయెండెడు నీవియోగపున్
రవ్వ వెలార్చు నుష్ణకిరణమ్ములచేత నె డప్పిపుట్టెనో!
యివ్విపినప్రదేశమున నేమియుఁ బుట్టదు నీదుప్రేమపుం
దివ్వె యొకండుఁదక్కఁ కడ తేఱుపు ముమ్మలికమ్ముదానిచే." 86

అను ప్రియునివాక్కు లందంద యాగిపోయె
కఠినసేవానురాగ మంగముల వెలయ
పానక మొసంగు కథ యవసాన మొందె
ప్రియుఁడు భుజియింప కే స్వప్నభిత్తి విఱిగె. 87

అంత ననియె వేహుళ తనయత్తవైపు
కోమలతఁ దక్కిన"ముఖమ్ముఁ గొంత యెత్తి
సర్పసందష్టులకు నవసానదశలఁ
దలఁపనగు నొక్కపూర్వనిదర్శనమ్ము. 88

మృతశరీరము దహనవికృతముగాని
తెఱఁగు నవయవతతులబంధించి పుణ్య
నదులవైతు రదృష్టమ్మునమ్మికొనుచు
తల్లి! కాంక్షింతు నట్టియాదరమె పతికి" 89

అత్తయు సఖీజనమ్ము నయ్యతివపలుకు
చతురమధురోక్తులకు సంతసమ్ము నొంది
అనఁటికంబాల లక్ష్మీంద్రుతనువు నునిచి
యానదీతీరమును దరియంగఁ జనిరి. 90

మరణతాపసి కప్పిన మలినవస్త్ర
మనఁగ, సన్ననియుత్తరీయము శరీర
మంతయు ముసుంగువెట్ట, శయ్యాతలమున
వ్రాలియుండె లక్ష్మీంద్రుఁ డా రమణి యపుడు. 91

అంధకారబంధురనిశాభ్యంతరమున
జాఱు నక్షత్ర మనగ చంచలత గదుర
చిక్కువడిన శిరోజాళిచేత, కొంత
మఱుగువడియున్న దేహకోమలత తెలియ. 92

ప్రాణపతియున్న కటికుకంబాల కెగయఁ
జేరి, యాసీనయై నిల్చె, నీరువంటి
మనసు గడ్డలుగట్ట, నాతని యురాన
హస్తములును, చూడ్కులు శూన్యమందు నిలిపి. 93

తెలియలేరైరి చూచువారలు, విషాద
వేదనలనుండి వేహుళ చేదుకొనిన
వినతగాంభీర్యమును సత్యమును విరతియు
భ్రాంతియని, వెఱ్ఱియని వినఁ బలికిరిట్లు. 94

మ్లానతాంబూలవల్లీదళమ్ముపోల్కి
మృదులమై, స్విన్నమై, బలహీనమైన
నీదుమనసు వివేకమర్యాద విడిచె
ఆత్మపయి హఠాత్ సంభవమైన వగల. 95

ఈయఁగలదే గంగానదీతోయరాశి
అఖిలలోకనియంత యుయ్యాలఁ బడిన
ప్రణయు నోఖిన్నమూర్తి! కారణముఁగనక
పాలకై చెట్టుకెక్కిన రాలఁగలవె? 96

చూచునది మేము దుఃఖ మోర్చునది నీవు
వగపుచే మాసిపోని మాబాంధవోక్తి
వినుము, నాథునిమెద విడిపించికొనుము
పంజరమె చూడు మది, పక్షి వదలిపోమె. 97

వేహుళ వచించు "నోశుభవృత్తులార!
వేదనాదత్తమైన నాభేదబుద్ధి
నేల నిరసింప? నిర్వాణనీలభూమి
నాదుహృది క్రొత్తయాశలఁ బాదుకొలిపె. 98

ఏ గభీరపుటాధార మీ ప్రపంచ
మునకు నాకు సంబంధమ్ము పొందుపఱచె
నది గతించె కామ్యప్రేమ పదవులెల్ల
వెదకికొననిందు స్వచ్ఛందవీథులందు. 99

3

భద్రగంగానదీ భగవతిచేతి
బంతిపూవనఁగ నా పరితాపమూర్తి
వేహుళ వాహినీస్విన్నదేవివలె
విరియజాఱిన వేణి వెడవిడిపోవ
మడతలుపడియున్న మాసినచీర
మ్లానహస్తమ్ముల మరలించుకొనుచు
పాయనిప్రేమ లోపల వెల్లివిరియ
బంధురహృదయానఁ బయనమైపోయె. 100
లేవు కామ్యార్ద్రవల్లీసువాసనలు
లే వైహికపుభాగ్యలేశము లెవియు
లేనిమోహానపుత్రులేమియె తక్క
లే వాపడంతి హృల్లీలలయందు.
నది గొనిపోయెడు నగ్నమార్గమున
నవనవలాడు నానందమ్ముగనుచు
వ్రాలుచు లేచుచు పైఁబయి నేగ
వారివీచికలసావాసమ్ము నమ్మి. 101
వెనుకవిడిచిన పురవీథుల మఱచి
శ్వేతభవిష్యన్నివేశము మరచి
నిజమనోనిద్రావినీతినిఁ జంపి
నిశితజాగ్రద్భద్రనీతిని లేపి

ఏకాకినై మనసెదురుగ నిల్చి
హీనకంఠస్వర మ్మిటునటుఁ దిరుగ
మనసానియంత్రిపై మరలించె దృష్టి
మాట లశ్రులఁ గనుమాలమ్ముగాఁగ.

"అవిధేయమానవప్రాణముల్ కంఠ
హారాలపోల్కి విప్పారినదేవి!
సర్పభయోద్రేకసవనస్థలముల
స్వాహాస్వనముల నాశాభిత్తు లదర
చండకోపజ్వాల చల్లారిపోక
జ్వలియించుకనులఁ బ్రశాంతిఁ గుదిర్చి
విను మనసాదేవి! వేహుళ యేడ్పు
వేఁడిపల్కులు పల్కి వేధించురాణి!

శ్రావణయామినీరాజితమూర్తి!
జ్వాలాభయంకరచంచలనయన!
తావకీన క్రోధ దగ్ధ దేహముల
తగిలి దొర్లించు రక్తప్రవాహముల
పరికింపమాని నాపై కొంతసేపు
పఱపుము నీకృపాబాంధవదృష్టి
నీకంటినిప్పుల నిరసింపఁబోని
స్నేహార్థి మొఱజననీ! గ్రహింపు! 104

పూజాస్థలమ్ముల పూవులతోడ
పోఁద్రోసినారు నీపుణ్యవిగ్రహము
వదలుచున్నా రుష్ణబాష్పము ల్నేఁడు
పరిపరివిధుల నీపాలిటి కొదిగి;
భవదీయశిఖనుండి పారిజాతముల
పడఁద్రోసినట్టి యాపాపపుఁజేయి
నిర్జీవ మయ్యె నీనిష్ఠురబాణ
నిహతిచే; నీదయానీహార మిమ్ము. 105

నీపదపద్మాల నిలిపినలాక్ష
నీత్రొక్కుమార్గంపు నెత్తురు సుమ్ము
తరగనినీనోటి తాంబూలరక్తి
త్రావినమలినగాత్రమ్ములు సుమ్ము
ఎఱ్ఱనిచివురుల నెదిరించువ్రేళ్లు
హృదయాలఁ బెకలించు నెఱ్ఱనిశిఖలు
రక్తపుత్రీ! రక్తరంజితబుద్ధి!
రమ్ము చూపింపు నీరక్తముఖమ్ము. 106

ANDHRAPATRIKA PRESS, MADRAS.

మనసు ఫౌండేషన్ పుస్తకాల పరిశీలనాపట్టిక

పుస్తకం సంఖ్య	TPLA131B104
పుస్తకం పేరు	ఊహాగానము
తారీఖు	30/10/24
ముందు అట్ట	NO
వెనుక అట్ట	NO
మొత్తం పేజీలు	57
పెద్ద సైజు పేజీలు	NO
ఖాళీ పేజీలు	4,6
లేని పేజీలు	NO
తయారు చేసినది	Apsar
పేజీలు విడదీసినది	Thasin
స్కాన్ చేసినది	S.Jayashri
పరీక్ష చేసినది	HASEEMA
పేజీలు సరిచూసినది	
బైండింగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
పరిస్థితి	good